

ועוד כמה משפטים, הראויים להחרת עמוק בהכרתם של בני עם, המתחיל לבנות מחדש את ארגון ההגנה שלו. בתקופת-התחלה זו יש סכנה, שהאנשים הקרויים להיות מפקדים ילכו שבי אחרי החיצוניות שבשגרה הצבאית ועל כן טוב לחזור על דברי המחבר ולאמור: «נהג בחייל כבאדם, והישר מבטך אל עיניו בשעה שאתה מדבר אליו. נהג בו בדרך שהיית רוצה שינהגו בך, אילו היית במקומו והוא במקומך... אפשר להרריך ולתת פקודות באופן כזה ובנעימת קול כזו, שלא לעורר בחייל כל רגש אחר זולתי רצון עז לציית».

גם ביחסים עם חיילים רשלנים ורעים אין זה מן ההכרח כלל לדבר תמיד בקול זועף. «הקצין היודע בשעת הצורך לאמור הלצה נאה, זריזה ושנונה, כוחו יפה לטפל בחייל שהוא טרדן מלידה; הדרך הטובה ביותר לבטל את השפעתו של טיפוס זה, היא להביא את חבריו לידי צחוק עליו. אכן יש לזכור, כי הלגלוג והשנינה, הם נשק אכזרי, ולעולם אין להשתמש בו כלפי החייל הטוב». יש בחוברת זו כדי לעזור למפקד ולקצין העברי הצעיר להגיע לידי יחסים עם חייליהם אשר יהיו לברכה לענינם המשותף. עד כי יוכלו להתברך בלבם ולאמור: «אמנם אתה מנהיג שלהם, אך גם רע וידיד. למען איש כזה, ויחד עמו, יהיו מסוגלים לשאת כל מחסור ולבוז לכל סכנה».

ג. דורי

«זבולון לחוף ימים ישכון» מאת י. ברסלבסקי

החבל הימי לישראל הוציא זה עתה חוברת חדשה ממערכת החוברות, שהוא מפרסם על נושאים הנוגעים בעניני הים. חוברת זו, פרי עטו של אחד מחוקרינו הצעירים, פותחת בסקירה היסטורית על העם העברי והים. אחר זאת מתאר המחבר את מפרץ חיפה-עכו ואת עמק זבולון לפרטיהם. וכן הוא מקדיש כמה סעיפים בחוברת לתעשיות העתיקות של הסביבה (חול הזכוכית ותעשית הזכוכית, ציד החלזון ותעשית התכלת והארגמן, דיג וספנות, תעשית מחצלאות, תעשית סוכר וגידול צמר-גפן). החוברת היא סקירה פופולרית וממצה על סביבה זו: תכונות קרקעה, אקלימה ודברי ימיה. נראה, כי המחבר יודע את הסביבה למעשה, מתוך סיורים רבים, והוא מגלה בקיאות רבה

גם בספרות שנכתבה על הנושאים שהוא דן בהם, הפזורה ברובה במאמרים ורשימות שונות. החוקר ימצא, אולי, מקום לחלוק על כמה מהנחות המחבר, כגון בדבר שאלת הישוב העברי בשפלה בימי בית ראשון (ע"ע 9-11). גם מה שהוא מביא מן התנ"ך אפשר להסביר בדרך אחרת; כגון, למשל, מעשה אניות יהושפט (ע' 8), שהוא לדעת כותב הטורים האלה הוכחה לבורותם של אנשי יהודה במסכת ההפלגה בים, ואין בו כלל משום הוכחה לשליטתם בחוף השרון. (על עצם העובדה, שבני יהודה שלטו בחוף זה, אין כותב הטורים האלה חולק). אבל עיקר חשיבותה של החוברת היא בזה, שהיא מביאה לפני הקורא העברי סיכום של ידיעותינו על חבל הארץ הנדון, בתוספת סקירה על המגע של ישראל אל הים בימי קדם.

יתרון גדול לחוברות אלה שהן מנוקדות. אולם המנקד מקבל על עצמו אחריות גדולה, מבחינת «ולפני ענה לא תתן... מכשול», ועל כן חייב הוא לדקדק כחוט השערה. אם החליט המנקד לנקד צר (חסר), צריך היה להחזיק בניקוד זה בכל הספר, ולא לעבור לפרקים למלא (צור - ע' 5). בספר מנוקד קשים ראשי-התבות בדרך כלל, ומן הראוי להתירם; אך הנקוד ע"י (על-ידי) הוא מחוסר טעם והגיון. בכמה ביטויים לא דקדק המחבר, כן כתב (ע' 4): «חופים מסוימים... נמנים על האזורים המכונים וכו'», וכבר העירו יודעי לשון, כי «נמנה על» פירושו - משתתף עם כמה אנשים אחרים בדבר מה (כן נמנות כמה משפחות על קרבן פסח, אם כל אחת מהן קטנה מכדי אכילת שה בשלמותו); רצונו היה להגיד «נמנים עם» או «נמנים בין», כלומר נחשבים על איזו סיעה או כיתה או כיוצא בזה. - אכן פגמים קלים אלה אין בהם כדי לגרוע מטובה ומערכה של חוברת יפה זו. ומן הראוי שכל איש מישראל יקרא בה בתשומת לב.

יש"י